

Na Vrhé!

Vroč avgustov dan razliva svoje žarno življenje po zemlji. V uspava-
joči lepoti počivajo gozdovi, v plodnih mislih snujejo polja, travniki
pojo svojo rožnato pesem, s solncem oblito, in hiše so topla gnezda,
z lučjo oblita, v tihoto poletja zasanjana.

Vroč je dan, vroče so misli!

Nedelja!

Zvonovi so odpeli konec prve, edine maše. Ljudje hité, otroci drvé
proti domu. Micika, Jakec in Nežika skupaj. Načrte delajo za dan.

»Kaj bi z današnjo nedeljo,« pravi Jakec, fant štirinajstih let — močan
in zdrav, poskočen in silen. Življenje mu je že vtisnilo pečat razsodnosti na
visoko, od solnca obžgano čelo; na rokah že čuti trde žulje trdega dela.
A njegovo srce je dobro in duša lepa.

»Gremo na Vrhé k Tonetu! Tam so že zrele cimbare*, oj tiste dobre
in sladke!« Deklici obe hkrati: »Ja, na Vrhé, na Vrhé!«

»Kakšne pa so cimbare? Jakec, povej,« vprašuje Nežika, drobno dekletce
osmih let, rdečih ličk, žarečih oči, radoznalega obraza. Micika — dekletce
devetih let — se poredno smehlja. Čudno se ji zdi, da Nežika ne pozna
dobrih cimbar. »Drobne, okrogle in sladke so kot sladkorčki; pri Tonetu
jih visi na drevesih, da je kaj. Tja, tja gremo, če nam oče ne zabranijo!«

Dom Micike in Jakca. Bela nizka hišica, malce ometana, s slamo krita,
stoji ob vznožju grička. Tu ima Nežika o počitnicah svoj paradiž. Mesto ni
imelo zelenih trav, ravnega in krivega drevja. Daleč, daleč so bili gozdovi,
in polja niso dišala in žarela za mestne otroke. A tu je bilo vse! Vse, kar
je pogrešalo žejno srce in željna duša. Bela hišica pod zelenim brdom, skriv-
nosten gozd, dišeče polje, rožnat travnik in tam zadaž — čisto zadaž viscko
pod modrim nebom — planine, s solncem oblite, s poletjem odete, z lepoto
posute.

Tu je bila njena obljubljena dežela, vesela Velika noč, srečni dom.
Mesto ji je bilo jetnišnica... Nič žarkov, nič gorkote, brez zelene trave,
brez pesmi škrjančka, brez vzklikov srca.

Tu je bila njena obljubljena dežela, pravljčni paradiž. V njem so ple-
sali palčki svoj čudežni ples. V temnih gozdovih so lomili škrateljčki visoke
smreke, česali bele breze, podirali močne bukve. Po beli cesti so ob jasnih
nočeh potresale bele vile dehteče cvetje, lovile zvezde nebeške v svoje deviške
dlani in pošiljale skozi nizka okenca siromašnih ljudi svoj zlati blagoslov.
Ob biserni vodi med krivimi vrbami in jelšami so se igrali otroci povodnega
moža, peli, plesali in vabili druge otroke v svoje povodne, leskeče gradove...

O kako lepo je bilo tu! A v mestu nič tako: sivi zidovi, mrzle ulice,
dušič zrak. Tu je lila lepota v dolgih žarkih raz nebo, vpletala zemljo v
svojo čudotvorno luč, grela srca, užigala duše otrok.

* Cimbare so češpljam podobni sadovi — samo, da so drobni in okrogli, a zelo
sladki. Dozore o Vel. Šmarnu. Op. pis.

Nežika je dobro čutila to lepoto, zato ji je bilo srce ob sami misli na stričev dom, že gorko, in mlada duša kakor metuljček, kadar mu je odločeno, da prvič vzfrfota. »No otroci, kje ste zaostali?« — jih pozdravi gospodar na vežnem pragu. Nežika se odzove:

»Stric, stric, na Vrhé gremo, po cimbare sladke gremo, k Tonetu gremo na Vrhé.«

»Oho — oho, kdo vas bo pa vodil, vojska mala? Kdo?«

Nežika gleda okrog. Sama, osamljena stoji pred stričevo visoko postavo in sršočimi očmi. Jakec in Micika sta že odšla v hišo, boječa se hudega-dobrega očeta. Nežika gleda: oči se ji za hip potope v žalost, besedo je popila stričeva beseda.

Nežika gleda: nekaj čudnega se zgodi. Stričeve oči v prečudni luči zagoré, kota ustnic se razširita, in smeh mu hušknje preko ust: »Le pojdite, otroci, in najejte se cimbar nebeško-dobrih, sladko-medenih!«

»Tra-la-la! Micika, Jakec na Vrhé, na Vrhé.« Oba hkratu stojita pri Nežiki.

Napotila se je troglava družbica na veselo-lepo pot. Kratka pot po solnčno-lepi cesti, pa jih je pozdravil gozd, objel in sprejel v svoj zeleni paradiž. Rjava veverica jim je pomigala z repkom: »K'si k'si!« Zlati kos je požvižgaval v grmičevju svoj »Oj kam pa, kam?« Sinička je pela svoj »Ci-ci-ci!« Slehera vejica je pela, slednji vrh vrel v življenju, v pesmi.

Za visokim, trhlím štorom je nekaj zašumelo.

»Gotovo je škrateljček-zeleni, poredni, vedno nemirni?« pojasnjuje Nežika.

»Kaj še! Gozdni mož se je splašil, ker tako vpijemo,« poredno draži Jakec. »Pst, pst...«

Tiho so odbrzele mlade noge skozi skrivnostni gozd, boječ se plašnega gozdnega moža.

Pred njimi se zasveti sredi visoke zelene trave belo gospodarsko poslopje.

»Na Vrhéh smo.«

Toliko solnca je bilo skritega na tem kraju, da so jih zaščemele oči, in so lica še bolj pordela. Kakor da so se odprla vrata nebeška in so angelci iz svojih zlatih koškov spuščali cekine med zeleno travo in z bogatim sadjem obložena drevesa. Vse sama živa luč... In zadaj tam za skrivnostno temino gozdov so v drhteči luči molile planine.

Prikričali so romarji v belo hišo in ukradli njen lepi mir Tonetu — Jakčevemu bratu — in njegovi mladi ženici.

»Kje ste se pa vzeli, kričači? Samo kje?«

»I k tebi smo prišli, Tone! Tu nas imaš, k tvojim cimbarom smo prisopli v vas.«

»O, to pa to? Niso cimbare zrastle za vas, cvetele in rodile?«

O, pa Tone je dobra duša! Tri cajnice je poiskal v veži, jih pravično razdelil, in mala vojska se je zakadila na vrt za hišo, kjer so se modrile med zelenjem — sladkosti vseh sladkosti — cimbare.

Dekleti sta ostali pod drevesi, možaka¹ (saj je bil tudi Jakec že možak) pa na drevje.

Završale so veje, zapokalo deblo, in sladki sadovi so padali kakor toča po travi, po noskih, po glavicah, a mnogo jih je zdrknilo kar s peškami vred v Nežikin in Micikin želodček.

»O, kako so dobre! Tone in Jakec, kako, kako so dobre!« vzklika Nežika, Micika pa samo kima.

»Samo preveč ne hitita, če ne, se bo ta reč slabo končala,« svari Tone. Cajnice se polnijo . . . Vse zvrhane se smejó pod drevesi. Sladak je bil opravek; komaj zmorejo roke težo do hiše.

V hiši na belo pognjeni mizi diši malica . . . Da ni bilo dobrih cimbar, oj, kako bi zdaj grizli in drobili zobje! A želodček ne more in noče sprejeti ničesar več.

Vsak svojo cajnico je še prejel v dar, in treba je bilo misliti na pot proti domu.

Globoke sence so ležale na vrtu. Dolina je že pila prvi pozdrav noči, in planine so rdele v skrivnostnem objemu večerne zarje.

»Pozdravljena, Tone in Lenka! Paradiž je na Vrhéh, in vse je tu kakor pesem božja.«

Noč je pripeljala romarje v hišico pod zelenim gričkom; misli in srca pa so ostala v beli hiši na Vrhéh.

***

Likovič Joža:

Barski učenik.

*Iz svetle, bele šole,
na vas ponosno zroče,
je čuti šolarje pojoče:
Oj, tam za goro . . .*

*Mladostno stari učenik
na gosli lipove igrá,
klepetec v rebri vmes ragljá:
Oj, tam za goro . . .*

*Lisjak za lazom bevska,
klepetec ropota nevgnano,
učitelj gosla, misli vdano:
Oj, tam za goro . . .*

***